

TÁC ĐỘNG CỦA ĐẠI DỊCH COVID-19 ĐỐI VỚI KINH TẾ - XÃ HỘI CAMPUCHIA

VŨ THỊ HẢI HÀ*
NGUYỄN THƯƠNG HUYỀN**

Tóm tắt: Những ca nhiễm Covid-19 (SARS-CoV-2) đầu tiên trên thế giới được ghi nhận tại thành phố Vũ Hán, tỉnh Hồ Bắc, Trung Quốc vào tháng 12/2019. Ngày 11/3/2020, Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) tuyên bố sự bùng phát của dịch Covid-19 do virus SARS-CoV-2 gây ra là đại dịch toàn cầu. Đến nay, đại dịch này đã xuất hiện ở hơn 200 quốc gia và vùng lãnh thổ, đã và đang gây ảnh hưởng nghiêm trọng tới mọi mặt đời sống kinh tế, xã hội của người dân trên toàn thế giới. Kể từ sau ca nhiễm Covid-19 đầu tiên được xác nhận vào tháng 1/2020, giống như các quốc gia khác trên thế giới, Campuchia chính thức phải đối mặt với những thách thức do đại dịch Covid-19 gây ra. Trước thực tế đó, Chính phủ Hoàng gia Campuchia đã có nhiều nỗ lực trong việc đưa ra các chính sách, biện pháp ứng phó cụ thể. Bài viết đánh giá tác động của đại dịch Covid-19 đối với kinh tế- xã hội Campuchia đồng thời làm rõ những biện pháp ứng phó của Chính phủ nước này trước những tác động của đại dịch.

Từ khóa: Campuchia, Covid-19, tác động, kinh tế - xã hội.

Mở đầu

Tháng 12/2019, Ủy ban Y tế thành phố Vũ Hán, tỉnh Hồ Bắc, Trung Quốc đã báo cáo về một chùm ca bệnh viêm phổi cấp chưa rõ nguyên nhân tại thành phố này. Kết quả giải trình tự gen virus sau đó cho thấy nguyên nhân gây bệnh là virus corona chủng mới. Ngày 11/2/2020, Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) đã công bố tên gọi chính thức của chủng virus corona mới là

SARS-CoV-2 và bệnh do virus này gây ra là Covid-19 (viết tắt của Coronavirus disease 2019). Một tháng sau đó, WHO chính thức tuyên bố Covid-19 là đại dịch toàn cầu. Đến nay, đại dịch Covid-19 đã xuất hiện ở hơn 200 quốc gia và vùng lãnh thổ với 615.777.700 ca nhiễm, 6.527.192 trường hợp tử vong⁽¹⁾.

Cuộc khủng hoảng y tế toàn cầu do đại dịch Covid-19 đã và đang gây ảnh hưởng

* Ths. Vũ Thị Hải Hà, ** Ths Nguyễn Thương Huyền, Viện Nghiên cứu Đông Nam Á

ngghiêm trọng tới mọi mặt đời sống của người dân ở khắp các quốc gia trên thế giới. Campuchia cũng không nằm ngoài phạm vi ảnh hưởng đó. Trong hơn hai năm qua, đại dịch Covid-19 đã gây ra những ảnh hưởng nặng nề đối với đời sống kinh tế-xã hội của người dân Campuchia, đồng thời đặt ra những thách thức cho Chính phủ nước này trong việc đưa ra các biện pháp ứng phó nhằm giảm thiểu các tác động tiêu cực do đại dịch gây ra.

1. Đại dịch Covid-19 ở Campuchia

Campuchia xác nhận ca nhiễm Covid-19 đầu tiên vào ngày 27/1/2020 tại tỉnh Preah Sihanouk. Các ca nhiễm sau đó bắt đầu xuất hiện từ tháng 3/2020. Trong năm 2020, Campuchia tiếp tục trải qua hai đợt bùng phát dịch vào đầu tháng 8 và cuối tháng 11. Để ứng phó với dịch bệnh, ở một số thời điểm cụ thể, nước này đã phải áp dụng đóng cửa trường học và doanh nghiệp, kiểm dịch nghiêm ngặt đối với các du khách nước ngoài, tạm dừng các hoạt động du lịch... Nhìn chung, trong năm đầu tiên của đại dịch, Campuchia về cơ bản kiểm soát tốt tình hình dịch bệnh khi chỉ ghi nhận tổng số 366 ca nhiễm và không có trường hợp nào tử vong⁽²⁾.

Bước sang năm 2021, “sự cố lây nhiễm cộng đồng ngày 20/2” đã đánh dấu một đợt bùng phát dịch Covid-19 mới tại Campuchia. Đây là đợt lây nhiễm cộng đồng được đánh giá nghiêm trọng nhất tại Campuchia kể từ khi dịch bệnh xuất hiện. Trong đợt bùng phát này, Campuchia nhiều ngày ghi nhận số ca nhiễm lên tới hàng trăm ca và ở thời điểm tồi tệ nhất của dịch bệnh có ngày số ca nhiễm đã vượt quá một nghìn người. Sự bùng phát dữ dội của làn sóng Covid-19 buộc Chính phủ

Campuchia phải áp dụng lệnh phong tỏa thủ đô Phnom Penh và thị trấn Takhmao của tỉnh Kandal⁽³⁾. Bên cạnh đó, quốc gia này cũng phải đối mặt với thách thức y tế mới khi biến chủng mới của Covid-19 là Delta và Delta Plus xuất hiện từ giữa năm 2021. Vào những tháng cuối năm 2021, tình hình dịch bệnh bước đầu đã có những tín hiệu tích cực với số ca nhiễm có xu hướng giảm dần. Ngày 20/12/2021, Thủ tướng Campuchia Hun Sen tuyên bố nước này đã khống chế thành công làn sóng lây nhiễm cộng đồng khi lần đầu tiên kể từ sau “sự cố lây nhiễm cộng đồng ngày 20/2” nước này không ghi nhận ca tử vong nào và chỉ có 7 ca nhiễm mới⁽⁴⁾. Kết thúc năm thứ hai đại dịch, tổng số ca nhiễm Covid-19 của nước này là 120.493 ca, trong đó có 116.917 bệnh nhân được công bố khỏi bệnh và 3.012 trường hợp tử vong⁽⁵⁾. Campuchia cũng đã khởi động chiến dịch tiêm chủng từ tháng 2/2021 và dần thích ứng với đại dịch.

Bước sang năm 2022, Campuchia đứng trước sự đe dọa của biến thể mới Omicron. Ca nhiễm Omicron đầu tiên của nước này trước đó đã được ghi nhận vào tháng 12/2021. Mặc dù chịu sự tấn công của biến thể Omicron song đến đầu tháng 10/2022, Campuchia cho thấy quốc gia này vẫn tiếp tục kiểm soát tốt đại dịch. Theo thống kê của Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), tính đến ngày 4/10/2022, Campuchia chỉ ghi nhận tổng cộng 137.893 ca nhiễm Covid-19 (trong đó có 3.056 trường hợp tử vong), đứng thứ 10 trong khu vực Đông Nam Á⁽⁶⁾.

Điều này cho phép Campuchia dần khôi phục các hoạt động kinh tế, xã hội, bắt đầu xóa bỏ một số quy định liên quan đến phòng chống dịch.

2. Tác động của đại dịch Covid - 19 đến kinh tế - xã hội Campuchia

2.1. Đối với kinh tế

2.1.1. Đối với tăng trưởng kinh tế nói chung

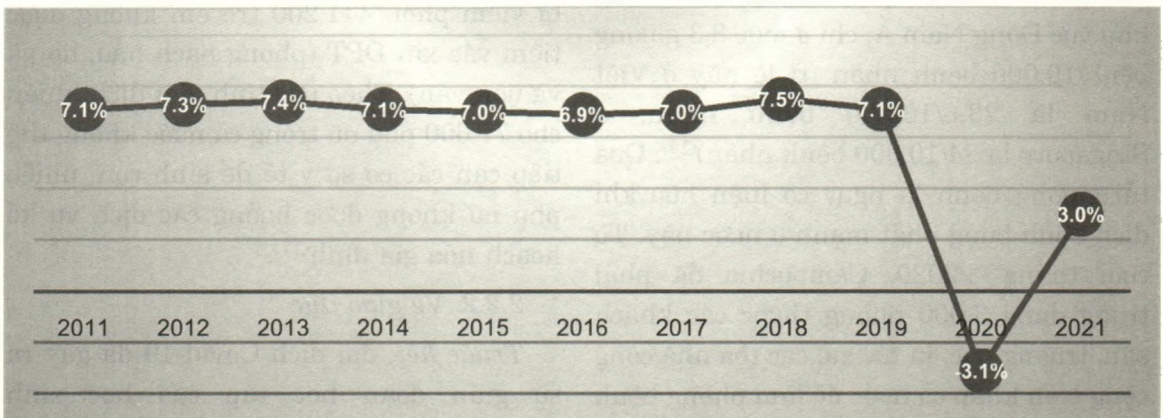
Do ảnh hưởng của dịch bệnh, tăng trưởng kinh tế của Campuchia trong năm 2020 đột ngột giảm xuống chỉ còn -3,1% - mức thấp nhất được ghi nhận kể từ năm 1994. Năm 2021, Campuchia dần thích nghi với đại dịch Covid-19. Sự phục hồi mạnh mẽ trong lĩnh vực sản xuất đặc biệt là các ngành may mặc, hàng du lịch, giày dép và nông nghiệp đã giúp nền kinh tế Campuchia từng bước được khôi phục. Tăng trưởng kinh tế năm 2021 của nước này theo ước tính đạt khoảng 3%. (Xem Hình 1)

2.1.2. Đối với các ngành kinh tế cụ thể

Đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng đến toàn bộ nền kinh tế Campuchia, trong đó ba lĩnh vực chính của nền kinh tế là du lịch, xuất khẩu các mặt hàng sản xuất (may mặc, giày dép, hàng du lịch) và xây dựng chịu tác động nặng nề hơn cả.

Đối với ngành du lịch, năm 2020, Campuchia chỉ ghi nhận 1,31 triệu lượt khách quốc tế (giảm 80,2% so với năm 2019), doanh thu của ngành du lịch thiệt hại 3 tỉ USD (chỉ đạt 1,023 tỉ USD, giảm 79,2% so với năm 2019). Đến năm 2021, lượng khách quốc tế tiếp tục sụt giảm 85%, chỉ còn chưa đến 200.000 lượt khách, đẩy nguồn thu từ lĩnh vực du lịch xuống chỉ còn 184 triệu USD⁽⁹⁾. Những khó khăn trong ngành du lịch đã khiến gần 3.000 cơ sở kinh doanh liên quan đến lĩnh vực này phải tạm ngừng hoạt động hoặc đóng cửa.

Đối với ngành may mặc, giày dép và sản phẩm du lịch, hoạt động xuất khẩu các mặt hàng may mặc, giày dép và sản phẩm du lịch ở Campuchia trong năm 2020 đã giảm 20% so với năm 2019, nhiều nhà máy hoạt động trong các ngành này đã phải tạm ngừng hoạt động. Chỉ tính đến tháng 7/2020, đã có 450 nhà máy thuộc lĩnh vực này phải dừng hoạt động⁽¹⁰⁾. Trong năm 2021, Campuchia dần thích ứng linh hoạt với dịch bệnh, các ngành sản xuất của nước này từng bước

Hình 1: Tăng trưởng GDP hàng năm của Campuchia từ năm 2011 đến năm 2021 (Đơn vị: %)

Nguồn: Tổng hợp theo số liệu của Bộ Kinh tế và Tài chính Campuchia (MEF)⁽⁷⁾, Ngân hàng Phát triển Châu Á (ADB)⁽⁸⁾

được phục hồi trở lại. Xuất khẩu hàng may mặc và các mặt hàng sản xuất đã tăng 13,5% so với cùng kỳ năm 2020⁽¹¹⁾.

Đối với ngành xây dựng, sự bùng phát của đại dịch Covid - 19 đã khiến tổng vốn đầu tư vào lĩnh vực xây dựng trong năm 2020 giảm hơn 30% so với năm 2019 (còn 7,8 tỉ USD). Diện tích xây dựng cũng giảm 26,9%. Trong quý I năm 2021, tổng vốn đầu tư vào lĩnh vực này giảm hơn 35%, chỉ còn 1,66 triệu USD. Bên cạnh đó, dòng vốn FDI vào lĩnh vực xây dựng và bất động sản trong năm 2020 cũng giảm 10,6% so với năm trước đó⁽¹²⁾. Năm 2021, lĩnh vực xây dựng Campuchia bắt đầu có những dấu hiệu khả quan với tốc độ tăng trưởng 1,1%, phục hồi nhẹ sau hơn một năm chịu ảnh hưởng nặng nề bởi đại dịch⁽¹³⁾.

2.2. Đối với xã hội

2.2.1. Về y tế

Đại dịch Covid - 19 đã đặt ra những thách thức lớn về cơ sở vật chất, năng lực xét nghiệm, khả năng chữa trị... cho hệ thống y tế Campuchia - một nền y tế vốn còn nhiều hạn chế. Tỷ lệ giường bệnh của Campuchia khá thấp so với các nước trong khu vực Đông Nam Á, chỉ ở mức 8,3 giường bệnh/10.000 bệnh nhân (tỷ lệ này ở Việt Nam là 23,6/10.000 bệnh nhân, ở Singapore là 24/10.000 bệnh nhân)⁽¹⁴⁾. Quá tải giường bệnh là nguy cơ hiện hữu khi dịch bệnh bùng phát mạnh ở nước này. Từ cuối tháng 3/2020, Campuchia đã phải trưng dụng 3.000 phòng thuộc các khách sạn, trường học, kí túc xá, các tòa nhà công cộng trên khắp cả nước để làm phòng bệnh điều trị bệnh nhân⁽¹⁵⁾. Năng lực xét nghiệm Covid-19 cũng là một vấn đề của ngành y tế Campuchia khi công suất xét nghiệm của nước này chỉ đạt 600 xét

nghiệm một ngày (năm 2020), tỷ lệ xét nghiệm (từ tháng 1 đến tháng 5/2020) là 903/1.000.000 người. Lượng dụng cụ xét nghiệm cũng rất hạn chế khiến Campuchia gặp nhiều khó khăn trong công tác xét nghiệm. Ngoài ra, hệ thống y tế nước này cũng tỏ ra lúng túng khi xử lý các ổ dịch do thiếu trang thiết bị y tế, kỹ năng, kỹ thuật cũng như thiếu hụt về tài chính. Cải thiện năng lực y tế công cộng là một thách thức và cũng là đòi hỏi cấp bách của hệ thống y tế Campuchia trong thời gian dịch bệnh⁽¹⁶⁾.

Bên cạnh đó, đại dịch cũng gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến các dịch vụ y tế thiết yếu. Cuộc khủng hoảng Covid-19 đã thu hút mọi nguồn lực y tế, dẫn đến sự gián đoạn nghiêm trọng trong việc cung ứng các dịch vụ y tế thiết yếu. Theo Báo cáo của Quỹ Tài chính Toàn cầu (GFF), tỷ lệ tử vong ở trẻ em và bà mẹ ở Campuchia có thể tăng từ 35% đến 50% do các dịch vụ y tế thiết yếu dành cho bà mẹ và trẻ em bị ảnh hưởng nặng nề. Những gián đoạn về dịch vụ y tế thiết yếu khiến 313.900 trẻ em có nguy cơ không có kháng sinh uống khi bị viêm phổi, 441.200 trẻ em không được tiêm vắc xin DPT (phòng bạch hầu, ho gà và uốn ván). Theo ước tính, đại dịch khiến cho 77.600 phụ nữ trong cả nước không thể tiếp cận các cơ sở y tế để sinh con, nhiều phụ nữ không được hưởng các dịch vụ kế hoạch hóa gia đình⁽¹⁷⁾.

2.2.2. Về giáo dục

Trước hết, đại dịch Covid-19 đã gây ra sự gián đoạn học tập của học sinh Campuchia. Do ảnh hưởng của dịch bệnh, giữa tháng 3/2020, Bộ Giáo dục, Thanh niên và Thể thao Campuchia (MoEYS) đã phải quyết định đóng cửa tất cả các cơ sở

giáo dục trên phạm vi cả nước. Điều này đã dẫn đến sự gián đoạn hoạt động học tập trực tiếp của 3.210.285 học sinh ở 13.483 trường từ bậc mầm non đến trung học phổ thông; 222.879 sinh viên đang học tại 124 cơ sở giáo dục đại học. Trong khu vực giáo dục không chính quy, 351 trung tâm học tập cộng đồng phải đóng cửa, ảnh hưởng tới 9.377 học viên⁽¹⁸⁾. Trong năm học 2019-2020 và 2020- 2021, Campuchia đã đóng cửa trường học trong 250 ngày, tương đương 2/3 thời gian của hai năm học.

Thứ hai, hoạt động học trực tiếp bị gián đoạn đã ảnh hưởng tiêu cực đến chất lượng học tập của học sinh nước này. Trong thời gian trường học đóng cửa, hình thức học từ xa, học trực tuyến được áp dụng thay thế. Sự chuyển đổi hình thức học đã khiến học sinh Campuchia phải chịu một cú sốc lớn, hiệu quả học tập trên thực tế không được như mong đợi. Đầu năm 2022, Bộ Giáo dục, Thanh niên và Thể thao Campuchia đã công bố những thông tin đáng báo động về tình trạng học sinh học tập sa sút trong thời gian dịch bệnh. Cảnh báo này được đưa ra dựa trên *Kết quả đánh giá học tập quốc gia lớp 6* do Cục Kiểm định Chất lượng Giáo dục của Bộ (EQAD) thực hiện vào tháng 11/2021. Kết quả đánh giá 6.000 học sinh tại 230 trường học trên cả nước cho thấy, so với lần đánh giá học tập tương đương gần đây nhất vào năm 2016, tỷ lệ học sinh không đạt trình độ cơ bản đã tăng từ 34% lên 45% đối với tiếng Khmer và từ 49% lên 74% đối với môn toán. Bộ trưởng Bộ Giáo dục, Thanh niên và Thể thao Campuchia thừa nhận các biện pháp học tập từ xa mặc dù giúp duy trì việc học cho nhiều người nhưng không thể bù đắp được

những mất mát của học sinh khi không được học tập trực tiếp trên lớp⁽¹⁹⁾.

Thứ ba, việc đóng cửa trường học đã ảnh hưởng đến sức khỏe, khả năng tiếp cận các dịch vụ dinh dưỡng học đường của trẻ em trong độ tuổi đi học. Các Chương trình nuôi dưỡng học đường và Chương trình nuôi dưỡng học đường mở rộng đã phải tạm ngưng trong thời gian trường học đóng cửa. Ở Campuchia, Chương trình nuôi dưỡng học đường cung cấp các suất học bổng thực phẩm cho 8.414 học sinh tại 443 trường; Chương trình nuôi dưỡng học đường mở rộng mang lại lợi ích cho 325.957 học sinh ở 1.167 trường⁽²⁰⁾. Các chương trình này tạm ngưng đồng nghĩa với việc hàng trăm nghìn học sinh trên cả nước mất đi cơ hội về dinh dưỡng, sức khỏe. Điều này ảnh hưởng lớn đến các học sinh nông thôn, học sinh nghèo. Bên cạnh đó, sức khỏe tinh thần của học sinh cũng là một vấn đề đáng lưu ý.

Thứ tư, đại dịch làm gia tăng sự bất bình đẳng trong tiếp cận giáo dục. Để tham gia học tập trực tuyến, học sinh cần được trang bị thiết bị công nghệ và kết nối internet. Yêu cầu này làm tăng chi phí giáo dục, làm gia tăng sự bất bình đẳng trong tiếp cận giáo dục, trong đó trẻ em nghèo là nhóm chịu thiệt thòi hơn cả. Thực tế cho thấy trẻ em thành thị và trẻ em học tại trường tư có cơ hội tiếp cận giáo dục trực tuyến tốt hơn trẻ em nông thôn, trẻ em học tại các trường công lập. Ở một số khu vực không thể truy cập được internet, học sinh buộc phải theo học giáo dục không chính thức. Tình trạng lao động trẻ em, trẻ em nghèo bỏ học cũng trở nên phổ biến trong đại dịch⁽²¹⁾. Bên cạnh đó, đại dịch cũng làm gián đoạn việc đào

tạo giáo viên, khiến ngân sách giáo dục bị cắt giảm, việc thực hiện Kế hoạch Chiến lược giáo dục, cải cách giáo dục không đảm bảo tiến độ và hiệu quả...

2.2.3. Về lao động, việc làm

Từ năm 2020 đến nay, nhiều doanh nghiệp, nhà máy phải tạm dừng hoạt động hoặc đóng cửa kéo theo một lượng lớn người lao động bị ảnh hưởng. Tình trạng thất nghiệp, giảm thu nhập trở nên phổ biến trên khắp đất nước Campuchia. Trước đại dịch, Campuchia đã duy trì tỉ lệ thất nghiệp ổn định trong khoảng 0,14- 0,15% (giai đoạn 2017- 2019). Đại dịch đã đẩy tỉ lệ thất nghiệp tăng lên gấp hơn hai lần trong năm đầu đại dịch (tăng lên 0,33%) và tiếp tục tăng gần gấp đôi vào năm tiếp theo, nâng tỉ lệ thất nghiệp của nước này lên 0,61%. Sau hai năm đại dịch, tỉ lệ thất nghiệp ở Campuchia đã tăng gấp bốn lần. (Xem Biểu đồ 2)

2.2.4. Về đói nghèo

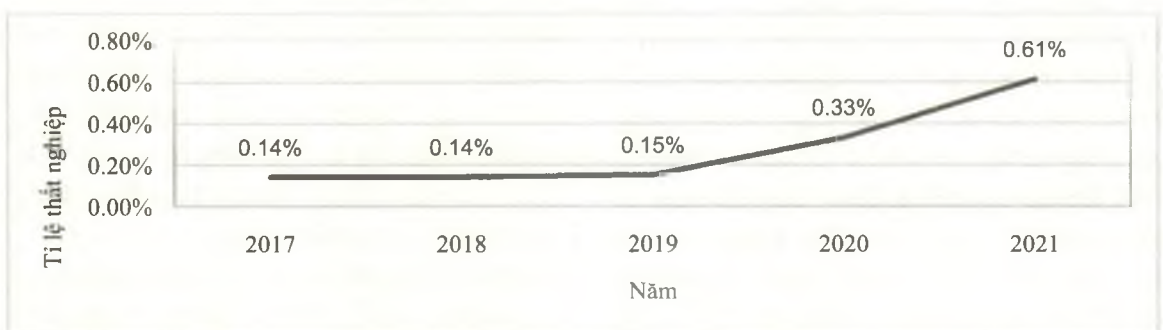
Bất chấp những kết quả đáng ghi nhận về xóa đói giảm nghèo trước đó, đại dịch Covid-19 xuất hiện đã khiến tỉ lệ nghèo ở Campuchia có xu hướng tăng trở lại. Tỉ lệ nghèo của Campuchia trong giai đoạn

2019- 2020 đã tăng lên 17,8%⁽²³⁾. Trước đại dịch, Campuchia chỉ có 520.000 hộ gia đình được xác nhận là hộ nghèo. Kể từ khi đại dịch Covid-19 bùng phát đến tháng 7/2022, nước này đã ghi nhận thêm 200.000 hộ, nâng tổng số hộ nghèo của nước này lên 720.000 (tương đương khoảng 3 triệu người)⁽²⁴⁾.

3. Các biện pháp ứng phó của Chính phủ Campuchia

Để ứng phó với đại dịch Covid-19, đầu năm 2020, Chính phủ Hoàng gia Campuchia đã quyết định thành lập Ủy ban Quốc gia phòng chống Covid-19⁽²⁵⁾ và Ủy ban Liên bộ về phòng chống Covid-19. Phối hợp với Bộ Y tế, Ủy ban Liên bộ về phòng chống Covid-19 chịu trách nhiệm về tất cả các vấn đề liên quan đến Covid-19 tại Campuchia. Trong hơn hai năm đại dịch, Chính phủ Hoàng gia Campuchia cũng đã thực hiện nhiều biện pháp quan trọng nhằm giảm thiểu những tác động tiêu cực của đại dịch.

Thứ nhất là các biện pháp y tế công cộng và chiến dịch tiêm chủng. Theo khuyến cáo của WHO, giãn cách xã hội là biện pháp hữu hiệu nhất để ngăn chặn sự

Hình 2: Tỉ lệ thất nghiệp ở Campuchia từ năm 2017 đến năm 2021

(Đơn vị: %)

Nguồn: Tổng hợp theo số liệu của Ngân hàng Thế giới (World Bank)⁽²²⁾

lây lan của Covid-19 trong bối cảnh vắc xin Covid-19 vẫn còn trong giai đoạn thử nghiệm. Chính phủ Hoàng gia Campuchia đã tuân theo các khuyến nghị này một cách nghiêm ngặt với việc đưa ra một loạt các phản ứng chính sách về y tế công cộng. Các chính sách này có thể chia làm bốn loại chính: (i) Lệnh giới nghiêm và hạn chế về giờ hoạt động kinh doanh; (ii) Đình chỉ các chuyến bay nội địa và quốc tế; (iii) Hạn chế đối với việc tụ tập cá nhân; (iv) Đóng cửa các trường học. Bên cạnh đó, trong một số giai đoạn dịch bệnh phức tạp, Chính phủ nước này đã phải ban hành các biện pháp nghiêm ngặt hơn như đóng cửa biên giới⁽²⁶⁾. Chiến dịch tiêm chủng vắc xin Covid-19 ở Campuchia được khởi động từ tháng 2 năm 2021. Đến nay, Campuchia đã phát động và thực hiện thành công nhiều chiến dịch tiêm chủng khác nhau. Nhờ đó, nước này hiện có tỉ lệ bao phủ vắc xin rất cao, đứng hàng đầu trong khu vực Đông Nam Á. Đến đầu tháng 10/2022, đã có tới 94,9% dân số Campuchia được tiêm ít nhất một liều vắc xin Covid-19; 90,9% người dân được tiêm đủ hai liều vắc xin cơ bản⁽²⁷⁾.

Thứ hai là các chính sách tài khóa và tiền tệ. Để ứng phó kịp thời với tình hình dịch bệnh, Chính phủ Campuchia đã sớm công bố gói tài chính trị giá 60 triệu USD để phục vụ cho hoạt động kiểm soát, ngăn chặn và điều trị Covid-19⁽²⁸⁾. Từ cuối tháng 2/2020, Chính phủ nước này đã thực hiện một loạt biện pháp khẩn cấp để hỗ trợ các doanh nghiệp bị ảnh hưởng nặng nề nhất. Các chính sách giảm thuế, miễn thuế được áp dụng cho nhiều doanh nghiệp hoạt động trong ngành may mặc, giày dép, sản phẩm du lịch. Theo ước tính các biện pháp miễn thuế, giảm thuế của Chính phủ nước này có

trị khoảng 120 triệu USD. Ngoài ra, Chính phủ Campuchia cũng đã phân bổ 600 triệu USD dưới dạng các khoản vay đặc biệt lãi suất thấp cho các ngân hàng đặc biệt, các doanh nghiệp vừa và nhỏ trong lĩnh vực sản xuất và lĩnh vực nông nghiệp⁽²⁹⁾. Đầu tháng 7/2022, Chính phủ Campuchia chính thức triển khai gói tín dụng trị giá 150 triệu USD nhằm hỗ trợ phục hồi ngành du lịch. Gói tín dụng này được Chính phủ đóng góp 50% và các tổ chức tài chính, ngân hàng đóng góp 50%. Các doanh nghiệp du lịch sẽ được tiếp cận gói vay có lãi suất ưu đãi dưới 6,5%/năm và có thể vay trong thời gian 7 năm, đặc biệt có thể trả góp lên đến 12 năm⁽³⁰⁾.

Ngân hàng Quốc gia Campuchia (NBC) đã thực hiện một số biện pháp cụ thể như cắt giảm lãi suất, giảm dữ trữ bắt buộc... để cải thiện tính thanh khoản trong hệ thống ngân hàng. Ngoài ra, NBC đã ban hành hướng dẫn cho phép các tổ chức tài chính cơ cấu lại các khoản vay đối với những khách hàng gặp khó khăn về tài chính (vẫn đang hoạt động) trong các lĩnh vực ưu tiên như du lịch, may mặc, xây dựng, vận tải và logistics⁽³¹⁾.

Thứ ba là các chính sách trợ giúp xã hội. Từ tháng 7/2020, Chính phủ Campuchia đã đưa ra nhiều biện pháp nhằm giảm thiểu tác động kinh tế- xã hội của đại dịch Covid-19. Trong đó, đáng chú ý là việc trợ cấp tiền mặt cho các hộ gia đình nghèo và dễ bị tổn thương, chịu ảnh hưởng nặng nề bởi đại dịch Covid-19. Chính phủ Campuchia đã công bố gói hỗ trợ xã hội trị giá 400 triệu USD, bao gồm 300 triệu USD cho chương trình chuyển tiền hàng tháng cho các hộ nghèo và dễ bị tổn thương và 100 triệu USD tiền mặt cho

một chương trình việc làm⁽³²⁾. Hiện nay, Chính phủ nước này đã nâng giá trị của gói hỗ trợ xã hội lên 760 triệu USD, trong đó có 502 triệu USD dành cho chương trình chuyển tiền hàng tháng cho các hộ nghèo và dễ bị tổn thương. Tính đến ngày 25/6/2022, 700.000 hộ gia đình nghèo và dễ bị tổn thương đã được tiếp cận với gói hỗ trợ này với khoản hỗ trợ tương ứng là 714,9 triệu USD. Đối với các lao động mất việc trong ngành may mặc và du lịch, Chính phủ hỗ trợ 40 USD/tháng/người. 123 triệu USD đã được phân bổ để trợ cấp lương và các chương trình đào tạo kỹ năng cho công nhân bị dừng lao động trong các ngành này⁽³³⁾.

Kết luận

Có thể nói, đại dịch Covid-19 đã gây ra những tác động không nhỏ đối với mọi mặt đời sống kinh tế- xã hội của người dân Campuchia trong hơn hai năm qua. Nền kinh tế nước này bị ảnh hưởng nặng nề, rơi vào tình trạng tăng trưởng âm ngay trong năm đầu đại dịch. Trong các ngành kinh tế, du lịch, may mặc, giày dép, hàng du lịch và xây dựng là những lĩnh vực bị ảnh hưởng nặng nề nhất. Đại dịch cũng tạo nên một cú sốc đối với nền y tế Campuchia, khiến hệ thống giáo dục rơi vào tình trạng ngưng trệ, gián đoạn, tỉ lệ thất nghiệp và nghèo đói gia tăng.

Để ứng phó với những tác động này, Chính phủ Hoàng gia Campuchia đã có nhiều nỗ lực trong việc đưa ra các biện pháp phản ứng cụ thể. Các biện pháp này bước đầu đã chứng minh được tính hiệu quả, giúp Campuchia kiểm soát tốt được dịch bệnh, tạo môi trường cho kinh tế phục hồi và giảm thiểu tác động đến lĩnh

vực xã hội. Theo dự báo của Ngân hàng Phát triển Châu Á (ADB), tăng trưởng kinh tế của Campuchia sẽ tăng lên 5,3% vào năm 2022 và đạt 6,2% trong năm 2023⁽³⁴⁾. Nền kinh tế hồi phục sẽ giúp cải thiện các vấn đề xã hội như nghèo đói, lao động, việc làm./.

CHÚ THÍCH VÀ TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Số liệu tính đến ngày 4/10/2022, WHO, "WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard", nguồn: <https://covid19.who.int/>, truy cập ngày 5/10/2022.
2. C.Nika (2020), "Cambodia Reports Two New COVID-19 Cases; Tally 366", <https://akp.gov.kh/post/detail/224408>, truy cập ngày 31/12/2020.
3. C.Nika (2021), "Phnom Penh and Takhmao Put under Two-Week Lockdown", nguồn: <https://www.akp.gov.kh/post/detail/230583>, truy cập ngày 14/4/2021
4. Yim Sreylin (2021), "Scourge vanquished: PM declares official end to devastating Feb 20 Event", <https://www.khmertimeskh.com/50991965/scourge-vanquished-pm-declares-official-end-to-devastating-feb-20-event/>, truy cập ngày 12/1/2022.
5. Tính đến sáng ngày 31/12/2021. C.Nika (2021), "COVID-19: Zero New Death Reported, but 6 New Infections", <http://akp.gov.kh/post/detail/245513>, truy cập ngày 10/01/2022.
6. WHO, "WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard", nguồn: <https://covid19.who.int/table>, truy cập ngày 5/10/2022.
7. Bộ Kinh tế và Tài chính Campuchia: <https://mef.gov.kh/macro-economic/macro-economic-indicators2021>, truy cập ngày 4/10/2022.
8. ADB (2022), "Economic indicators for Cambodia", nguồn: <https://www.adb.org/countries/cambodia/economy>, truy cập ngày 7/10/2022.
9. Văn Đỗ - Phùng Kiên (2022), "Campuchia tung gói cứu trợ hơn 3.000 tỉ cho ngành du lịch", nguồn: <https://vov.vn/du-lich/campuchia-tung-goi-cuu-tro-hon-3000-ti-cho-nganh-du-lich-post953766.vov>, truy cập ngày 12/9/2022.

10. Khmer Times (2020), "Cambodia allocates \$1.16 billion USD for economic, social supports during COVID-19", nguồn: <https://www.khmertimeskh.com/743006/cambodia-allocates-1-16-billion-usd-for-economic-social-supports-during-covid-19/>, truy cập ngày 10/8/2022.
11. May Kunmakara (2021) "PM: Manufacturing, garment exports up 13.5%, after plunge", nguồn: <https://www.phnompenhpost.com/business/pm-manufacturing-garment-exports-135-after-plunge>, truy cập ngày 11/8/2022.
12. Văn Đỗ, Tâm Hiếu (2021), "Dịch Covid-19 đẩy ngành xây dựng Campuchia sụt giảm mạnh", nguồn: <https://vov.vn/kinh-te/dich-covid-19-day-nganh-xay-dung-campuchia-sut-giam-manh-863496.vov>, truy cập ngày 10/9/2022.
13. Manoj Mathew (2022), "Cambodia's GDP to grow at 5% in 2022, but inflation threat looms large", nguồn: <https://www.khmertimeskh.com/501097032/cambodias-gdp-to-grow-at-5-in-2022-but-inflation-threat-looms-large/>, truy cập ngày 7/9/2022.
14. "Số giường bệnh và số nhân viên y tế của Việt Nam và các nước trong khu vực", nguồn: <https://medinet.hochiminhcity.gov.vn/chuyen-muc/so-giuong-benh-va-so-nhan-vien-y-te-cua-viet-nam-va-cac-nuoc-trong-khu-vuc-cmobile1780-5511.aspx>, truy cập ngày 11/9/2022.
15. Khuon Narim (2020), "More than 3,000 rooms reserved for coronavirus patients: PM", nguồn: <https://www.khmertimeskh.com/705888/more-than-3000-rooms-reserved-for-coronavirus-patients-pm/>, truy cập ngày 16/9/2022.
16. Victor V. Ramraj (Editor) (2021), *Covid-19 in Asia: Law and Policy Contexts*, Oxford University Press, P. 295, 305.
17. Phoung Vantha (2020), "Mothers and Children May Be the Most Affected by COVID-19", nguồn: <https://cambodianess.com/article/mothers-and-children-may-be-the-most-affected-by-covid-19?fbclid=IwAR0pjhmN-UKLWINI9xJiSzEjfyPCw4MZWD79NmOwPgG5hqOEIcv4oIjKvqM>, truy cập ngày 10/8/2022.
18. Ministry of Education, Youth and Sport (2020), *Cambodia Education Response Plan to Covid-19 Panademic*, P. 6.
19. Khmer Times (2022), "Cambodian children experience extensive "learning loss" during pandemic", nguồn: <https://www.khmertimeskh.com/501053580/cambodian-children-experience-extensive-learning-loss-during-pandemic/>, truy cập ngày 11/9/2022.
20. Ministry of Education, Youth and Sport (2020), tldd, P. 12.
21. "Socio- economic impact of COVID-19 on Cambodia", nguồn: <https://opendevelopment-cambodia.net/profiles/socio-economic-impact-of-covid-19-on-cambodia/>, truy cập ngày 6/8/2022.
22. The World Bank, "Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate)- Cambodia", nguồn: https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2021&location=KH&most_recent_year_desc=false&start=2008, truy cập ngày 10/9/2022.
23. Nov Sivutha (2021), "Planning ministry revises poverty line figures", nguồn: <https://www.phnompenhpost.com/national/planning-ministry-revises-poverty-line-figures>, truy cập ngày 11/9/2022.
24. Tith Kongnov (2022), "Post-Covid sees 1 million added to poor list", nguồn: <https://www.khmertimeskh.com/501108039/post-covid-sees-1-million-added-to-poor-list/>, truy cập ngày 1/10/2022.
25. Victor V. Ramraj (Editor) (2021), tldd, P. 297- 298.
26. Teng Delux and Pen Socheata (2022), *Cambodia's Covid-19 Impacts and Economic Recovery Pathways: Aspects and Perspectives*, Paper presented at the ISEAS-Yusof Ishak Institute Conference "Covid-19 in Southeast Asia, 2020-2022: Restriction, Relief, Recovery", 28-29 July 2022, P.6.
27. "Tỷ lệ tiêm chủng COVID-19 của Campuchia đạt tỷ lệ bao phủ gần 95%", nguồn: <https://en.vietnamplus.vn/cambodias-covid19-vaccination-coverage-close-to-95/239418.vnp>, truy cập ngày 10/10/2022.
28. Teng Delux and Pen Socheata (2022), tldd, P.7- 8.
29. IMF, "Policy Responses to Covid-19", nguồn: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>, truy cập ngày 11/9/2022.
30. Văn Đỗ - Phùng Kiên (2022), tldd.
31. IMF, tldd.
32. Võ Xuân Vinh (2020), "Tác động của đại dịch Covid-19 đối với kinh tế- xã hội các nước Đông Nam Á", kỉ yếu Diễn đàn "Việt Nam và thế giới 2020: đại dịch Covid-19 và những tác động cơ bản đối với thế giới" (Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam), tr. 342.
33. Teng Delux and Pen Socheata (2022), tldd, P.7- 8.
34. Teng Delux and Pen Socheata (2022), tldd, P.9.